

4. Образцов П. И. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П. И. Образцов, О. Ю. Иванова. – Орел : ОГУ, 2005. – 114 с.
5. Берещук М. Я. Тестовий контроль і рейтинг в освіті / М. Я. Берещук, Ю. П. Бархаєв, Г. В. Стадник. – Харків : ХНАМГ, 2006. – 106 с.
6. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий / В. С. Аванесов. – М. : Центр тестирования, 2002. – 237 с.

УДК 81'243:81-13

В. Ю. Тютюнник, Ю. Є. Давиденко,*Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, м. Дніпропетровськ***О. В. Кондрашева,***Регіональний інститут державного управління академії державного управління при Президентові України, м. Дніпропетровськ*

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

У статті розглядається питання застосування інтерактивних технологій при вивченні дисципліни «Іноземна мова в професійній діяльності». Робиться короткий огляд основних тенденцій та проблем, пов'язаних з розвитком та застосуванням новітніх технологій у викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням в непрофільних вищих навчальних закладах.

Ключові слова: технологія, новітні технології, гуманістична педагогіка, інтерактивна технологія навчання, кооперативне навчання, ситуативне моделювання, інтерактивні методи.

В статье рассматривается вопрос использования интерактивных технологий при изучении дисциплины «Иностранный язык в профессиональной деятельности». Делается краткий обзор основных тенденций и проблем, связанных с развитием и применением новых технологий в преподавании иностранного языка в непрофильных высших учебных заведениях.

Ключевые слова: технология, современные технологии, гуманистическая педагогика, интерактивная технология обучения, кооперативное обучение, ситуативное моделирование, интерактивные методы.

The World society is undergoing rapid social and economic development. Under the conditions of constant changes people need to get new high quality knowledge and practical training to develop their personal qualities and professional skills. In this respect educational system has to be constantly improved and reply to the challenges of contemporary society.

For decades, English has been used as the language of international professional life in all spheres; however, only recently it has become the most widespread instructional language in higher education. The rapid implementation of Content and Language Integrated Learning (CLIL) classrooms across Europe responds to academies' and universities' pressing need to attract international students, promote teacher-student exchanges and ultimately adapt higher education institutions to the new demands of the job market. In the specific case of Ukraine, academies are gradually incorporating English as the vehicular language mainly in postgraduate programs as well as in some bilingual degrees (PSACEA experience) in an attempt to face the challenges of today's rapidly changing globalized world. English language instructors have been faced the challenge to develop new advanced methods of teaching English introducing interactive technologies and high technologies in the professional activities of the higher school teaching staff.

Interactive technologies of teaching are being considered in the article regarding their role in teaching the discipline «English for special purposes». The aim of the article is to make brief review of major tendencies in new technologies development in the field of foreign languages methods of teaching and their application in higher school students' training when foreign language is used by the trainees as an instrument of their professional skills development and further professional studies or scientific investigations.

Key words: technology, innovative technologies, humanistic approach of pedagogies, interactive technology of training, cooperative learning, situational modeling, interactive methods of foreign language teaching.

У сучасній педагогічній науці і практиці є дві цілком різні стратегії – стратегія формування та стратегія розвитку. **Стратегія формування** – педагогічне втручання зовні у внутрішній світ учня, нав'язування йому вироблених суспільством способів діяльності і оцінок. **Стратегія розвитку** – розвиток особистісного потенціалу учня, його самоактуалізація. Саме стратегія розвитку, або особистісно-орієнтована освіта, зараз потребує розроблення з технологічного боку.

Особистісно-орієнтоване навчання не суперечить стандартизації вищої освіти, а демонструє стан переходу світової системи вищої освіти у нову якість. Реалізація цієї мети потребує перш за все застосування новітніх інноваційних технологій. Серед завдань, які поставлені сьогодні перед вищою школою є завдання реалізації накопичених освітніх технологій і розробка та втілення в життя новітніх підходів до гуманізації педагогічної взаємодії викладача зі студентом і колективом в цілому.

Поняття педагогічна технологія останнім часом широко поширилося в науці та освіті і стало невід'ємною частиною освітнього процесу. При цьому і по нині триває дискусія про саму сутність педагогічної технології, яка знайшла відображення в численних наукових та методичних працях, як у колишньому СРСР, а потім у Країнах СНД та і по всьому світу. Суттю цієї дискусії є зіткнення двох точок зору : одні вважають педагогічну технологію комплексом сучасних технічних засобів навчання, інші – процесом комунікації. Окрема група авторів об'єднують у цьому понятті засоби і процес навчання. На заході цими питаннями в різні роки опікувались такі вчені як Л. К. Ларсон, Б. Ф. Скіннер, Д. Д. Фінн, С. Пейперт, М. Кларк, Ф. Персивіль і Г. Веллінгтон, М. Вульма, С. Сполдінг, А. Ламсдейн, П. Мітчелл, Р. Томас та інші. У колишньому СРСР це питання простежується ще у 20-х роках в працях І. П. Павлова, В. М. Бехтерева, А. А. Ухомського, а пізніше з 60-х – 70-х у працях Т. А. Львіної, А. І. Космодем'янської, М. В. Кларина, І. А. Лернера. Зараз ця проблема не менш жваво обговорюється і аналізується у працях П. Р. Атутова, В. П. Безпалько, В. І. Боголюбова, Г. А. Бордовського, В. А. Извозчикова, М. В. Кларина та інші. На заході найбільш повно цю проблему розробив та визначив П. Д. Мітчел. В українській педагогіці найбільш вдало це питання розглянуто і визначено у книзі «Освітні технології» за редакцією О. М. Пехоти. На думку О. М. Пехоти, сьогодні педагогічну технологію можна визначити як «систематичний метод планування, застосування й оцінювання всього процесу навчання й засвоєння знань шляхом обліку людських і технічних ресурсів і взаємодії між ними для досягнення найефективнішої форми освіти» [10, с. 22]. Розглядаючи проблеми існуючих освітніх технологій в даній статті ми лише торкаємося проблеми визначення самого поняття «педагогічної технології»,

не менш дискусійними є і інші теми: такі як визначення структури педагогічної технології, або класифікація існуючих педагогічних або освітніх технологій, що може бути предметом окремого дослідження.

У даному дослідженні ми аналізуємо так звані «інтерактивні технології» і доцільність їх застосування як складових навчальної діяльності з вивчення дисципліни «Іноземна мова професійної діяльності». За відсутністю у науково-методичній літературі будь-якої визначеної класифікації цих технологій, ми беремо за основу їх умовну робочу класифікацію за формами (моделями) навчання, у яких реалізуються інтерактивні технології надані в науково-методичному посібнику «Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання» О. І. Пометун, Л. В. Пироженко [11, с. 43].

Вибір освітньої технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи викладача зі студентом. Технологія навчання відображає шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах навчальної дисципліни, теми, питання й у межах цієї технології. Вона близька до окремої методики. Її ще можна було б назвати дидактичною технологією. Діяльність викладачів-новаторів можна зарахувати до персоналізованих технологій (personal technology).

Одним із засобів інтенсифікації навчального процесу в цілому та, зокрема, навчання іноземних мов, є використання сучасних комп'ютерних технологій та всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Поєднання новітніх технологій з іноземними мовами додають цінності освіті, підтримують більш продуктивну педагогіку, забезпечують зміну відношення до навчання учнів та студентів, стимулюють спілкування, що спонукає до науки.

Успіх навчального процесу з іноземної мови в значній мірі залежить від того, які прийоми та засоби використовуються для його організації та управління, а також від матеріально-технічного та методичного забезпечення як аудиторних, так і позааудиторних занять. Сьогодні, як свідчить наша практика, використання сучасних комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземних мов дозволяє не лише покласти на комп'ютер частину функцій викладача (перевірка завдань та оцінювання успішності, підказки, нагадування теоретичних положень та багато іншого), а й значно розширити та урізноманітнити аспекти навчальної діяльності, відкрити принципово нові можливості для керування навчальною діяльністю, для її інтенсифікації.

Викладання іноземної мови в «непрофільних» вищих навчальних закладах потребує використання новітніх технологій, які обіймають різні види навчальної діяльності: навчальну, самостійну і індивідуальну. Така дисципліна, як «Іноземна мова в професійній діяльності» є обов'язковою у вищих навчальних закладах, де іноземна мова не є фахом для студентів, а використовується ними як інструмент для розширення знань з фаху, а інколи і їх практичного застосування, що часто є мотивацією для сучасного професіонала.

Групова навчальна діяльність є поширеною формою проведення практичного заняття з вивчення іноземної мови. За такої організації навчальної діяльності кількість слухачів завжди більша, ніж тих, хто говорить. Усі студенти в кожен момент часу працюють разом чи індивідуально над одним завданням із наступним контролем результатів. За колективної організації роботи в невеликій групі, студенти об'єднують єдиною навчальною метою і викладач керує роботою кожного студента, опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. У межах спільної діяльності індивідууми прагнуть одержати результати, що є вигідними для них самих і для всіх членів групи. Позитивний ефект співробітництва за колективної організації роботи в групі робить цю організацію роботи одним з цінних інструментів в арсеналі викладача з іноземної мови. Другий основний елемент спільного навчання – особистісна взаємодія, що стимулює діяльність. Це виражається і в усному поясненні того, як вирішуються проблеми, і передача друзям власних знань і перевірка розуміння одержаної інформації, і поєднання вивченого матеріалу з практичним його використанням в мовленнєвій діяльності.

Таким чином, використання групових форм діяльності студентів при вивченні іноземної мови є однією з умов використання інтерактивних технологій навчання, які розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності студентів:

- Інтерактивні технології кооперативного навчання;
- Інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- Технології ситуативного моделювання;
- Технології опрацювання дискусійних питань.

Інтерактивні технології кооперативного навчання представляють для нас достатній інтерес, бо парна і групова робота організується як на заняттях засвоєння, так і на заняттях застосування знань, вмінь і навичок. «Робота в парах», наприклад, дуже корисна під час засвоєння лексики, вона дозволяє: обговорювати короткий текст, завдання, письмовий документ; узяти інтерв'ю і визначити ставлення партнера до заданого читання, тексту, лекції, відео та іншої навчальної діяльності; зробити письмовий аналіз чи редагування письмової роботи один одного; сформулювати підсумок заняття чи серії занять з теми; проаналізувати разом проблему, вправу чи текст; протестувати та оцінити один одного, дати відповіді на запитання викладача, підготувати діалог. «Ротаційні (змінювані) трійки» дуже підходять для засвоєння граматичного матеріалу. Діяльність студентів, у цьому випадку, є подібною до роботи в парах. Цей варіант кооперативного навчання сприяє активному, ґрунтовному аналізу та обговоренню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння. Існує багато інших інтерактивних технологій кооперативного навчання, які застосовуються для активізації навчального процесу на практичному занятті: «два – чотири, всі разом», «карусель», «робота в малих групах», «пошук інформації», «коло ідей», «акваріум». Не менш цікавими для нас є і технології колективно-групового навчання. Такі технології як «мікрофон», «кожний вчить кожного», «ажурна пилка», «аналіз ситуації» (case method).

Одними з найбільш поширених при вивченні іноземних мов є технології ситуативного моделювання або ігрові технології. Модель навчання у грі – це побудова навчального процесу за допомогою включення студента у гру (передусім ігрове моделювання явищ, що вивчаються). Тут для нас особливо цікавим є розігрування ситуації за ролями («рольова гра», «програвання сценки», «драматизація»). Ця технологія імітує реальність призначення ролей учасникам і наданням їм можливості діяти «наче насправді». Особливий інтерес представляють технології опрацювання дискусійних питань. Вони можуть використовуватись в групах як з досить високим рівнем володіння іноземною мовою так і з середнім рівнем мовної підготовки. Так метод ПРЭС (PRES, МППО) може використовуватись на різних рівнях мовленнєвої компетенції для засвоєння лексичних кліше.

Змістове наповнення і активізація практичного заняття з іноземної мови є однією з важливих складових навчального процесу, коли від вдало застосованих технологій і особистості викладача залежить успішне засвоєння студентами навчального матеріалу.

Самостійна робота студентів та слухачів вищих навчальних закладів є важливим та невід'ємним елементом вивчення навчальних дисциплін нормативного блоку будь-якого навчального плану. Нові навчальні програми з дисциплін включають різні види самостійної роботи, на які виділяється певна кількість часу. Це означає те, що слухачі повинні правильно організувати свою самостійну роботу. Для цього мають існувати передумови для самостійної роботи студента: навчальний матеріал (підручники, методичні розробки, посібники), технічні засоби навчання (програмне забезпечення з дисципліни).

Важливою складовою успішного виконання завдання, яке передбачає самостійне опрацювання, є правильна та чітка постановка мети завдання викладачем, вміння студента працювати з іншомовною літературою та методичними матеріалами, технічними засобами та перевірка викладачем кінцевого результату виконання самостійної роботи студентом.

Самостійна робота передбачає самостійне опрацювання матеріалу, який подається на практичному занятті в аудиторії:

1. Виконання домашніх завдань, які передбачені навчальним планом з використанням методичних рекомендацій і посібників.

2. Роботу в класі ТЗН: самостійна робота з комп'ютерними програмами, які надають студентам можливість працювати з теоретичними основами граматики або тренування лексики з фаху, передбачають просте модельне граматичне трансформування, виконання тренувальних тестів з граматики або лексики зі зворотнім зв'язком (відповідями та коментарями), завданнями для самоконтролю тощо.

Такий вид самостійної роботи з використанням комп'ютерних програм забезпечує успішну підготовку студентів до складання тестів поточного та підсумкового контролю, підсумкової співбесіди з лексичного матеріалу дисципліни. Забезпечення умов і засобів самостійної роботи студентів, її організація і контроль є нагальним завданням викладачів. Вдало спланована і організована самостійна робота студентів розширює можливості самостійного опрацювання студентами навчального матеріалу, різноманітність завдань і засобів для самостійної роботи студентів дозволяє підходити до вивчення навчальної теми з різних ракурсів, що призводить до кращого засвоєння матеріалу.

Індивідуальна робота з вивчення дисципліни «Іноземна мова професійної діяльності» є такою складовою навчального процесу, що розвиває навички творчості, науково-дослідження, дає змогу для саморозкриття здібностей і інтересів кожного студенту. Передбачається те, що студент може вибрати тематику індивідуальної роботи за своїми професійними інтересами. Ця робота є підсумком тих знань граматики, лексики з фаху, які використовуються та розширюються ним в процесі виконання індивідуального завдання. Формою індивідуальної роботи може бути підбір фахової літератури іноземною мовою з подальшим її читанням і перекладом, реферуванням, ануванням, написанням реферату, тез доповіді, виступ з доповіддю в групі або на науково-практичній конференції.

Як свідчать зарубіжні науковці, при навчанні мов за допомогою комп'ютера виникають нові методи та форми навчання такі як 1) *autodidaxie* – до цієї форми той, хто мові навчається, так чи інакше звертається у той чи інший момент навчання для того, що зібрати інформацію у мережі Інтернет; 2) *apprentissage guidé* – форма навчання, яка характеризується тим, що студент самостійно вибирає форми роботи з матеріалом, який йому було запропоновано викладачем; 3) *apprentissage dirigé* – при цій формі навчання як навчальний матеріал, так і методи його опрацювання добираються викладачем. Великою перевагою всіх цих нових форм навчання є те, що студент (і це головне) установлює свій персональний ритм навчання, який і є, як вважає більшість науковців, основним чинником мотивації.

Таким чином, комп'ютери дозволяють узагальнити великий пласт інформації, що сприяє значному збільшенню обсягу навчального матеріалу, який засвоюють студенти за одне практичне заняття. Велика інформаційна місткість дозволяє також представляти мовну модель у різних контекстах та комунікативних ситуаціях. При навчанні іноземних мов викладачами кафедри обов'язково враховуються вікові особливості тих, хто вивчає мову, що, в свою чергу, впливає на підбір мовного матеріалу, види та форми навчання, його інтенсивність та інформативну насиченість. За допомогою комп'ютера можливо якнайкраще оптимізувати оволодіння мовними моделями та конструкціями, запропонував, наприклад, в одній і тій самій навчальній комп'ютерній програмі завдання різних рівнів складності.

Особливо важливим виявляється використання новітніх комп'ютерних технологій та глобальної мережі Інтернет при дистанційній системі організації та управління навчальним процесом з іноземної мови для студентів заочної форми навчання. Можливість використання електронних конспектів лекцій, методичних вказівок, електронних пакетів навчальних матеріалів до вивчення різних дисциплін, пов'язаних з вивченням іноземних мов, не лише підвищує ефективність навчання, а й дозволяє дистанційно коригувати цей процес та керувати ним.

Резюмуючи все вищезазначене, можна констатувати, що використання новітніх комп'ютерних технологій та Інтернет-ресурсів суттєво підвищує рівень навчання і значно урізноманітнює спектр пропонуємих завдань. Наше дослідження показало, що використання цих технологій під час самостійної роботи студентів з ПІСЕ-технологіями виявляється одним із найефективніших засобів сьогодення, який сприяє формуванню у студентів плюрилінгвальної та соціокультурної компетенції. Всі вищезазначені види навчальної роботи, педагогічні технології тільки тоді мають практичний результат, якщо спираються на технологію, без якої сьогодні неможливо уявити собі педагогічну діяльність з будь якого предмету. Такою технологією є педагогічна технологія «Створення ситуації успіху». Ситуація успіху – це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, або творця явища. Така ситуація визиває позитивну мотивацію до навчання, може змінити на краще усе відношення студента до навчання. Вірно створена ситуація успіху стає точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими, для подальшого розвитку особистості. Усе сказане вище, ще раз підтверджує, що процес вивчення іноземної мови потребує напруженої розумової роботи студента і його активної участі в цьому процесі.

Література:

1. Атутов П. Р. Технология и современное образование / П. Р. Атутов // Педагогика. – М., 1996. – № 2. – С. 37–43.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М.: Изд-во Педагогика, 1989.
3. Боголюбов В. И. Педагогическая технология: эволюция понятия / В. И. Боголюбов // Советская педагогика. – 1991. – № 9. – С. 18–26.
4. Бордовский Г. А. Новые технологии обучения: Вопросы терминологии / Г. А. Бордовский, В. А. Извозчиков // Педагогика. – 1993. – № 5. – С. 12–15.
5. Дреер А. Преподавание в средней школе США / А. Дреер. – М., 1983.
6. Ильина Т. А. Понятие «педагогическая технология» в современной буржуазной педагогике / Т. А. Ильина // Советская педагогика. – 1971. – № 9.
7. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе / М. В. Кларин. – М., 1989.
8. Кларк М. Технология образования или педагогическая технология? // Перспективы. Вопросы образования. – М., 1983. – № 2. – С. 78.
9. Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції/ За науковою редакцією О. М. Пехоти. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 1999.
10. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004.
11. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004.